ખેતરનો ચીતાર.

યાને

દુખીનો પોકાર.

કર્તા.

પટેલ. જેઠાભાઇ ભગવાનદાસ કઠલાલકર.

અનારા (બારસોદા)

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા.

ગોવિંદલાલ ત્રીભોવનદાસ ભાવસાર.

અનારા (બારસોદા)

આવૃતિ - ૧ લી. પ્રત-૧૦૦૦ સને ૧૯૨૦

કી. ૦-૦-૯

શ્રી શારદા વિજય પ્રીન્ટીંગપ્રેસમાં

શા. વરજીવનદાસ અમરસીંહે છાપી—નડીઆદ.

[illegible]—પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—જેઠાભાઈ ભગવાનદાસ કઠલાલકર

મુ. અનારા (બારસોદા)

પોષ્ટ-કઠલાલ.

વાયા-નડીઆદ

સવા આનાની ટીકીટ બીડવાથી બુક મોકલી આપવામાં આવશે.

છપ્પનીયા ચુવોતેરનો ચિતાર.

યા દુઃખીનો ચિતાર

(રાગ સોદાનો.)

કેવો ઝેરી વાયરો વાયોરે હળાહળ કાળજ આવ્યોરે. ટેક.
સંવત ઓગણી ચુવોતેરે થયો ધરા માંહી કેર (૨)
મદાંધને અધીકારી શકાને, જુવો કરી દીધા જેર,
ખરે તુંતો રાયનો રાયો (૨) રે કેવો. ૧
વંકા મુકી શીરપેચ જગતમાં, ફરતા થઇ ગુલતાન (૨)
અત્ત નો શીરલેપ સુકે નહી તેનુ તજાવ્યુ ગુમાન,
ગુણ તુજ જાય ગવાયો (૨) રે કેવો. ૨
ભકત મુકયા નહિ દાતા મુકયા નહિ, મુકયા ન જાલમ જોધ (૨)
શેઠ અને શાહુકાર ગરીબને ખરો દીધો સદ્બોધ
ગુરૂ જગ તુજ ગણાયો (૨) રે કેવો. ૩
ભલે ચોમાસે પાક ન પાકયો, જગની રેલમરેલ (૨)
પાણી વીના કાંઇ, ખાવા મળે નહી લક્ષ મરી ગયા છેલ
ભુંડો દીન જાય દેખાયો (૨) રે કેવો. ૪
સરકારે જાણ્યુ જગ વિષે અરે, મેઘ પડશે ચોધાર
મહેસુલ સઘળુ ભરે સુખેથી દુખ ન હોય લગાર
મોહન તે માર મગાયો (૨) રે કેવો ૫

બાસ કોયુ કઈ અન્ન કોહી ગયું જન બન્યા એહાલ (૨)
મહાન દુઃખ જે પડે પ્રસુતીને, વંધ્યાને હોય ન ખ્યાલ
લીલો દાળ એતો ગણાયો (૨) કેવો. ૬
કોદરા મેણા બાજરી મેણી, તેપણ ક્યાંથી હોય (૨)
ભુખમરો તો આવ્યો ઘરમાં, સામુ ન જુવે કોઇ
કૃષીકાર દુખે તણાયો (૨) રે કેવો. ૭
ચોખા હતા ત્યાં કોદરા પેઠા, મકાઇ ઘેરો ઘેર (૨)
દુધ બદલતો છાશ પીવાણી, આની ગઇ છે લેર
દુખ નવ જાય ગવાયો (૨) કેવો. ૮
પડતા ઉપર પાટુજ દીધુ, દીધુ પ્રભુએ દુખ (૨)
આવ્યો કરવા પ્લેગજ પુરૂ, સંતાઇ બેઠું સુખ
દાવાનળ દુઃખનો છાયો (૨) રે કેવો ૯
માત અને વળી તાત મુકીને સુત મુવો નીરધાર (૨)
રોતી કકળતી નારી તજીને, ગયો મની ભરથાર
સમો ઘણો બારીક આવ્યો (૨) રે કેવો ૧૦
જે જન માંદુ થાય પ્લેગથી, ગંધાઇ ઉઠે ખાટ (૨)
સેવા ચાકરી કોઇ કરે નવ, મન ઘણો ઉચાટ
કષ્ટથી જીવ ઘવાયો (૨) રે કેવો ૧૧
કાષ્ટની પેરે બરે મૃતકને, પામરને શાહુકાર (૨)
કંઇક રે કોઇ ખોણ વનોમાં, કઇક મારે અંબાર
એવો દગ જાય બળાયો (૨) કેવો ૧૨

કંઇક મુવા વનમાં રખડીને, કંઇક મુવા ઘરમાંય (૨)
કંઇક મુવા પરદેશ જઇને, રહ્યા હતા જ્યાં ત્યાંય
ઉજડ આ દેશ કરાયો રે (૨) કેવો, ૧૩
જીવ્યા તે વન છાપરાં બાંધી, રહ્યા તજી ગુમાન (૨)
શહેર તણા જન ગામડે આવ્યા, ગરીબને ધનવાન
દાવાનળ બળતો આવ્યોરે (૨) કેવો. ૧૪
સુનાં મંદીર જોઇ જનોનાં, તસ્કરે સાધ્યો દાવ (૨)
ચોરી મારી કંઇ લક્ષ કરોડની, કઇક દીધા શીર ઘાવ
લાવ આશો જનય લેવાયોરે (૨) કેવો. ૧૫
કંઇક મુવા જન મોત આવેથી, કઇક પ્લેગથી પાર (૨)
કંઇક મુવા હબકી હબકીને આશો ગજબ કીરતાર
ત્રાસ આ કાળજ આવ્યો (૨) રે કેવો. ૧૬
જન તણાં થયાં તન શીથીલને, મન મારી ગયું બહેર (૨)
સુવોતેરની સાલે જગતમાં, ક્યોં પ્રભુએ કેર
દાવો ક્યાં જાય મંડાયો (૨) રે કેવો. ૧૭
અન્ન તણા તો થયા ઉધારા, ઘી તેલ ક્યાંથી હોય (૨)
સંઘા બટીનું આભજ ફાટયું, લાગી જુવે નવ કોય
ઘાંટા પય સુતે ન ખાયો (૨) રે. કેવો ૧૮
જે જન છાશથી કરે ગુજારો, ટળવળે આ દીન (૨)
શેઠ લોકોનો સ્વાદજ ગયો, પણ મુવા દીન જન
દાઝમા- પર ડામ દેવાયો (૨) રે. કેવો. ૧૯

શેઠ અને શાહુકાર ગરીબનાં, મુખ જુવો નીરતેજ (૨)
તેજ બધું તો સંચે પીલાણું, ગયું થઇને લગેજ
ખરે બળ જાય ખવાયો (૨) રે. કેવો. ૨૦
પાશેર ઘી વીણ જે નવ ખાતા હરદમ દુધાહાર (૨)
તે જનનાં તેં માન મુકાવ્યાં, ધીક ચુવોતેર કાળ
નુર સહુ જાય હરાયો. (૨) રે કેવો. ૨૧
દુખમાં દિવસ કંઇક વીતાવ્યા, સુખનો આવશે દિન (૨)
વૈશાખ જશે ને જેઠજ આવશે, ક્યારે ગરજશે ઘન
ક્યારે દુખ જાય હડાયો. (૨) રે કેવો. ૨૨
જેઠ ગયો અને અશાડના ગયા, જળ વીણ કંઇજ દિન (૨)
તોપણ છાંટો ન પાડ્યો જગતમાં, મેઘ થયો દયાહીન
રીપોર્ટ ક્યાં જાય કરાયો. (૨) રે કેવો. ૨૩
અસાડની આવી પંચમ મોટી, ખેડુતનું નીશાન (૨)
વિદ્યુત જો એક દર્શન આપે, થાય જનો ગુલતાન
પાયો બધો જાય ચણાયો. (૨) રે કેવો. ૨૪
કંઇક ચઢ્યા છે પાંચમે માળે, કંઇક ચઢ્યા છે ઝાડ (૨)
કંઇક ચઢ્યા છે છાપરા ઉપર, કંઇક ઉભા મુખફાડ
ગુગ વીજ જાય ગવાયો. (૨) રે કેવો. ૨૫
ઉંચું જોઇ જોઇ શિરજ થાક્યું, વીલાં પડી ગયાં મુખ (૨)
ઉભા રહી રહી ચરણજ દુખ્યા, સૌને થયું મન દુખ
ઝબકો ન જાય દેખાયો. (૨) રે કેવો. ૨૬

કંઇક જગાએ મેઘજ વરસ્યો, નેવે પાણી ન હોય (૨)
કંઇક પ્રવાહ કાઢી બતાવ્યો, ચેતજો વીરલા કોઇ
અનાજ શું જાય વવાયો (૨) રે કેવો. ૨૭

ચક્ષુ મીચીને કંઇક કૃષીકાર, વાવવા ઉમંગભેર (૨)
ક્ષેત્ર મહીં તો જાય દોડ્યાં વળી, દેખે નહીં કંઇ ભેજ
પ્રભુએ શો ખેલ બનાવ્યો. (૨) રે કેવો. ૨૮

કંઇક વાવ્યું તે કોરે પડ્યું ને, કંઇકજ પંખીને પેટ (૨)
કંઇક ઉગ્યું તે બળવા લાગ્યું, પાણી વિના તે નેટ
ચગડોળે ચીત ચડાવ્યો (૨) રે કેવો. ૨૯

શ્રાવણ વદી અષ્ટમીને દીન, મેઘે કીધી મેર (૨)
થોડો થોડો વર્ષ્યો તોપણ, કંઇક ફરી ગયો લેર
ઇચ્છ્યા તણો અંક અંકાયો (૨) રે કેવો. ૩૦

બાવાના ઘેર દાણાજ ખુટ્યા, હવે કરીશું કેમ (૨)
હિરોજી વીરોજી ભેગા થઇને, કરે વિચાર તે એમ
માલ સહુ જાય લુંટાયો. (૨) રે કેવો. ૩૧

પાંચ સાત ને પચ્ચીસ કેરાં, જુથ બન્યાં અપાર (૨)

બહારવટીઆનાં નામજ દાખી, કીધો જગે હાહાકાર

લુંટારાએ દેશ હલાયો. (૨) રે કેવો. ૩૨

પીંઢારાને વળી ચાંચીયા ઠગને, કાઢીજે જાલીમ જોમ (૨)

એથી અધિક આ કેર થયો વળી, મળે નહિ અવરોધ

દુખી દીલ જાય દુખાયો. (૨) રે કેવો. ૩૩

એ આવી પેલા ધાડજ ને વળી, શું થાશે કીરતાર (૨)

ખાવા પીવાનું લઇ જશે એ. પ્રભુ તારો આધાર

જગે આ શો કેર કરાયો. (૨) રે કેવો. ૩૪

રૈયત પોકાર પાડે ઘણા પણ. દાદ ન જાણે કોઇ (૨)

હુડા હાથજ પડયા સકળના. પ્રભુ કરે તે હોય

તોર સરવનો ઉતાર્યો (૨) રે કેવો. ૩૫

સરકારના જ્યારે આંખજ ઉઘડી, આ શો ઘરાખા કેર (૨)
હુકમ ઉપર હુકમ છુટયા, મારો લુટાર્યો ડેર
ઉજડ આ દેશ કરાયો. (૨) રે કેવો. ૩૬

ખાનદેશથી આવી પોલીસ પાંચસે, દક્ષીણથી સો બાર (૨)
જે તે જગોએથી આવ્યા હજારો, બલો મચાવ્યો કાર
દેશ દુઃખમાંથી છોડાયો (૨ રે કેવો. ૩૭

ધીક સુવેતેર ધીક સુવેતેર, ધીકજ ધીક કલનર (૨)
અમલ તારો જ્યારથી બેઠો, પામ્યા ન સુખ લગાર
દુખે દીન જાય કઢાયો (૨) રે કેવો. ૩૮

નાઠ જતાં કંઈ ડોડ રહ્યા તે, જમ્યું નહિ કીરતાર (૨)
ઇન્ફલ્યુએન્ઝા આવ્યો જગતમાં, ફિતારસા જુબાર
અહા આ શું પ્રલય આવ્યો. (૨) રે કેવો. ૩૯

પહેલો આવ્યો મુંબાઈ શેરમાં, દીક જમાવ્યું જોર (૨)
ગરીબને શ્રીમંત સકળનો, કંઈક ફિતાવી તોર
હાહાકાર બાલ ફેલાયો (૨) રે કેવો. ૪૦

ત્રસો ચારસો પાંચસોને વળી, સાતસો કેસ જરૂર
મુંબાઈ શહેરે પાડયાજ પુરા, રોજ હાએ કુલ
આંકીઃ જાગ ગણાયો (૨) રે કેવો. ૪૧

શહેર થકી વધી વસ્તી મશાણુમાં ડાઘુના થોક થોક (૨)
રડી રડીને કંઠજ થાકયા, પાડી શકે નવ પોક
શોક ક્યાં જાય કરાયો (૨) રે. કેવો. ૪૨

શકટમાં ભરી શબ સકળને, બાળે કરી અંબાર (૨)
ગરીબને વળી સુખી શ્રીમંતને, લાગ્યો જુઠો સંસાર
ગુરૂ તાત તુજ ગણાયો (૨) રે. કેવો. ૪૩

દીર્ઘ અને ઉંડી આશાજ ધરતા, પડી ભાગી એક દીન (૨)
ઉદ્યમ ધંધો છોડી દઇને, શોકમાં છે મન લીન,
દાવાનળ દુખનો છાયો (૨) રે કેવો. ૪૪

વૈદ ભુવા કંઇ લક્ષ કરોડો, ડાકટરનો નહિ પાર, (૨)
હકીમને ખોળી ખોળીજ લીધા, જોશી તણો શો ભાર
વસાલો નવ જાય કરાયો (૨) કેવો. ૪૫

નારી તજી ગુણવંતી અને વળી, તજી ગયા ઘરબાર (૨)
ધન ધરા હતી જયાંને ત્યાં રહી, ગયા પ્રભુ દરબાર
કાળે દેશ જાય ખવાયો (૨] રે કેવો. ૪૬

પામરના મૃત દેહ પડયા સડે, કોઇ ન લે સંભાળ (૨)
જયાં ત્યાં મરતા જન હજારો, આવ્યો ગોજારો આ કાળ
ઝપાટો તો ઠીક ચલાવ્યો (૨) રે કેવો ૪૭

ઘરમાંથી કોઇ સાજું મળે નહિ, જ્યાં ત્યાં હોયે તાવ (૨)
વૃદ્ધથી માંડીને બાળક સહુએ, તાવનો લીધો લાવ
ભુખે તરશે દેહ છોડાવ્યો (૨) રે કેવો. ૪૮

મંગળ દીવસ આવ્યો દીવાળીનો સહુ જન ધરતા આશ (૨)
તે દીન મોંઘવારી ઘણી મંડાણી, જન થયા નીરાશ
કેક મુખે જાય જીવાયો (૨) રે કેવો. ૪૯

ધીક ચુવોતેર તારી દીવાળીએ, શોક છાયો ચોપાસ (૨)
નહિ દીવાળીએ હોળી પ્રગટાવી, મુખ બન્યાં નીરાશ
ચરરર ચીત બળાયો [૨] રે કેવો. ૫૦

એ વીણ દુઃખદ પડ્યાં જગતને, પંચોતેરની સાલ [૨]
કંઇક બચ્યા હતા જવર કૃપાએ, ભુખે કર્યા નીહાલ
માનવ બેહાલ કરાયો [૨] રે કેવો. ૫૧

મોઘવારી વળી વધતી ચાલી, કોણ કરે અવરોધ (૨)
અન્નતણો તો ટોટોજ આવ્યો, કોણ કરી શોધ
આલમનો અંતજ આવ્યો [૨] રે કેવો.પર

ચચ્ચાર વર્ષોથી સંગ્રામ ચાલે, કોટી મુવા કંઇ જોધ (૨)
દુનીઆં સઘળી ફના થવાની, કયાં હોયે પ્રમોદ
ધરતીનો છેહ આવ્યો.(૨) પર

સરકાર માબાપે કંઇકજ રાખી, હોમરૂલે કંઇકજ હોય [૨]
સસ્તા અનાજની કાઢી દુકાનો, વળી શીતળ છાય
ગુણ જનો તેનાજ ગાવો (૨) રે કેવો, ૫૬
પંચોતેરની વર્ષા ઋતુએ, આનંદનો વરસાદ (૨)
શીતળ શાંતિ છાઇ જગતમાં, દુખની હોય ન યાદ
આનંદે દી જાય ગુજાર્યો (૨) કેવો ૫૭
સંકટ જે જે પડ્યાં જગતને, કોણ કરે ગણનાય (૨)
ધીર કવીવર હારીજ જાયતો, પામરથી શું થાય
વાજીંતરોમાં શંખ ફુંકાયો (૨) રે કેવો. ૫૮
નથી કવી હું નથી અનુભવી, પામર બાળક સાર (૨)
કવીવરોની એવી પ્રસાદી, ઉચ્છીષ્ટ પામ્યો લગાર
જડપણ જન દુઃખ ગાયો [૨] રે કેવો. ૫૯
માફી માગુ સહુ જનોની, કાઇ ન દેશો ખોડ (૨)
હરહર શંકર હરહર શંકર, જય જય શ્રી રણછોડ
જોડનારાંમ શીર નમાવ્યો (૨) રે કેવો. ૬૦

સમાપ્ત.

તદ્દન મફતમાં નશીબ અજમાવવાની—

☛ સોનેરી તક ! ☚

તદ્દન વનપસ્તિમાંથી બનાવેલ ઝેરી અને માદક પદાર્થોથી રહિત, અદ્ભુત પૌષ્ટિક, સ્વર સુધારકને ખુશબોદાર પવિત્ર "પીનતાન" નુ ૪૫૫ ગોળીનું રૂપીઆ એક વાળુ સુંદર પેકેટ ખરીદનારને રૂપીઆ ચાલીસ હજારના રોકડ ઇનામોમાંનુ ઇનામી બીલ મફત મેળવી નસીબ અજમાવો વી. પી. સાથે રૂ. ૧—૩—૦ સામટા રૂ. ૧૦—૬—૦ મોકલનારને અગીઆર પેકેટ તથા અગીઆર ઇનામી બીલ મોકલવામાં આવશે વધુ માટે લખો.

મેસર્સ. બી. આર. શાહ

સોલએજન્ટ પીનતાન. ફી. કાર્યાલ

ચુણેલ વાયા–નડીઆદ